

הד-המשפט

19/20

"...כי אם עשות משפט ואהבת חסד"
(פיכה ו' ח')

בשער	בפרוס הפגרה
ד"ר ש. ז. חשין	התנ"ך ספר-ספריו של המשפטן
מ. שטרנברג	על שבועת עדים; טבעה, טעמה ותכליתה
ד"ר י. בן-מאיר	הקודיפיקציה של משפט הים
ד"ר י. דרור	חקר המשפט של חברות פרימיטיביות
א. קדרון	ראייה אובייקטיבית או סובייקטיבית
מ. לורד	על לומדים ועל מתמחים

* שמותם ותולדותם של עורכי הדין החדשים

ד"ר ש. ז. חשין / התנ"ך ספר-ספריו של המשפטן דברים בטנס סמיכת עורכי-דין

חברים צעירים למקצוע —

היום הזה יום חג הוא לכם, לידידיכם ולבני-משפחותיכם. היום הוסמכתם לכהן כעורכי דין במדינת ישראל. תעודת הסמיכה שניתנה בידכם לפני רגעים מספר תפתח לפניכם היכלי-בתי-המשפט ושערי-בתי-דין, לבוא בהם ולטעון בשם ציבור שול-חיכם ומרשיכם. תפילתי וברכתי, כי תמצאו את מקומכם הראוי בציבור, אם בשורות בעלי המקצוע או בשירות המדינה, ואם מחוצה להם, בין אנשי הכלכלה, או בהיכלי המדע, וכי תמלאו באמונה ובישר-לב את התפקיד המכובד שתטלו לעצמכם, ככוח נטיותיכם, הכשרתכם וכשירותכם לשמש פה לאילם ומליץ לכבדי-לשון. ברכתי הנאמנה גם לבני משפחותיכם, להורים, לגשים ולבעלים, לארוסים ולארוסות, לחברים ולחברות, אשר סעדו אתכם ועודדו את לבכם בימי דכאון, וחיכו בכליין-עינים ליום שמחתכם זה.

ברי לי, כי רבים מאלה היושבים כאן לפני היום, כרבים אחרים אשר ישבו כאן במקומכם לפני מחצית השנה ולפני שנה ושנתיים, אין שמחתם שלמה, זנטי-עצב מסוכים ככוס אשרם, אחרים — מרה שחורה נפלה עליהם זה כבר, עם רדתם מספסל הלימודים והתקלובם לעולם המעשה, ואלה כן אלה מאמצים ללבם את תעודת הסמיכה, אשר לה ציפו ימים רבים כל כך, ושואלים בינם-לביין-עצמם ביאוש מר את השאלה המדכאה: "מה אנו ומה כוחנו? בעיות-המשפט החשובות ביותר הן באו כבר על פתרונן לפני היותנו, הלכות-היסוד כבר נפקו, התקדימים המנחים והאסמכתאות המחייבות כבר הונחו ודרכי המחשבה והמעשה כבר נסללו. אפילו הלקוחות השמנים והטובים כבר נתפסו על ידי הליתנים שהקדימונו, ומאומה לא נותר לנו, דגי-הרקק, כיצד נכבוש אנו מעמד לעצמנו בשדה-תחרות צפוף ודהוס זה, ומי יפקח אוזן לקולנו החלוש בשאון ההמלה הגובר והולך?"

אם אמנם כאלה וכאלה הן מחשבותיכם, או מחשבות רבים מכם, הרי אין לכם טעות גדולה מזו. בתחומי מדע המשפט כבתחומי הפיסיקה, הכימיה והרפואה עדיין לא נפתרו כל הבעיות כלן, חרף הגילויים המרעישים וההתפתחות העצומה שאנו עדים להם, ולעולם אין אתה יודע, ואין אתה יכול לנחש, מה יהיה בסופו של ענין קטן, ולכאורה משולל כל ערך עצמי, שאתה מטפל בו, וכיצד יתפתח רעיון מעורפל, ומטושטש, המונק במוחך ומדריך אותך מנוחה. יתכן, כי דוקא ענין פעוט זה, ורעיון בלתי מחוור זה, עתידים לשמש יסודות מוצקים לבנין מפואר ורב-מידות שיוקם עליהם מחר או מחרתיים בידיך שלך. נסיון החיים מורה, כי תגליות גדולות ונצורות ראשיתן מצערה, ומה גם שהיכל המשפט עדיין אינו עומד על תלו במדינה, ורבה המלאכה, עוד נותרו לכם, לכל אחד מכם, וגם לרבים אחרים שחיו לפניכם ושיבואו אחריכם, בקעות הרבה לגדור בהן גדרות, אך תנאי אחך קודם הוא לכל הצלחה: שאיפה בלתי פוסקת להתרחבות ולהשתלמות, אי-הסתפקות בקיים, כמה שנרכש כבר, ונתייה תמידית לתקן, לשכלל, למלא את הפרצות. בל יחשוב

איש מכם אף רגע קט אחד, כי כבר הגיע לתכלית השלמות וכי אין עליו אלא לצאת לשדה-הקמה, או — ביתר דיוק — לישבת בכורסתו בשלוות נפש, ולקצור ברינה את אשר זרע בדמעה במשך הרבה שנות עמל. שעה זו עדיין לא הגיעה, ואולי לעולם לא תגיע, ומוטב כך, לפי שקפיאה על השמרים, הסתפקות במועט במדע המשפט, כבכל המדעים, וכמו בשאר מאמצי-אנוש, סימנים מובהקים הן של התנוונות וכליה.

לא אבוא למנות כרוכל את כל הבעיות המרובות, שאנשי המשפט בארץ מתחבטים בהן בשעה זו, ומבקשים להן פתרון, עוד פחות מזה יש בדעתי להעלות לפניכם בעיות חדשות, שעדיין לא הועמדו על סדר היום, אף שלא יתכן להתעלם מהן עוד זמן רב. אני רוצה לדון קצרות, במסגרת הזמן העומד לרשותי, בענין אחד, כאוב ביותר, אשר עד היום לא הוקדשה לו תשומת לב מספקת, ביחס למעלת חשיבותו ורוב ערכו, והוא היחס של אנשי מקצוענו לערכי תרבותנו המקוריים, ובראש וראשונה ללשון העברית ולספר התנ"ך.

השופט האמריקאי המהולל Learned Hand אומר באחד ממאמריו (Law Review 1, 12), כי שופט הנדרש לדון בשאלה הנוגעת למשפט הקונסטיטוציוני, לא די לו לקרוא את הספרים הדנים במיוחד בנושא ספציפי זה. עליו לרכוש לו מושג-מה גם מיצי-רותיהם של אקטון ומיילטנד, גיבון וקרלייל, הומרוס, דנטה, שייקספיר ומיילטון, אפלטו, בייקון יום וקנט. הנימוק לשפע הספרותי הרב שהוא מבקש להשפיע הוא, שבענינים כגון אלה טובב הכל על הרוח שבה על השופט לגשת לבעיה שלפניו. המלים שהוא מצווה לפרשן הן כלים ריקים שיש למלאם תוכן, ובידיו למלאם תוכן חי ותוסס או שיקוי חסר-טעם ונטול-כוח מפרה. אך את הרוח יכול הוא לקלוט רק ממשב-הרפים של אותם ספרי קדמונים אשר הניחו את היסודות למחשבה האנושית.

השופט היהודי-אמריקאי שינטאג, במאמרו המעניין The Trial of a Civil Jury Action in New-York (U.S. Law Review, 1935) מונה שמות של ספרים העשויים להביא תועלת מרובה לעורך-דין צעיר המופיע בבתי משפט לפני חבר מושבעים. בין השאר הוא מונה את חיבוריהם של אריסטו "אמנות הדיבור", של ציצרו "על נאומים ונאומים" ושל קווינטיליאן "יסוד הנאום". אך על אלה הוא מוסיף גם את ספר התנ"ך כיצירה ספרותית ממדרגה ראשונה במעלה, וכאן חושש אני, שאנשי המקצוע שלנו לוקים בחסר או נוהגים קלות דעת ויחס של זלזול. ספר התנ"ך והלשון העברית, מצטער אני לומר, עדיין אינם תופסים בלבנו ובמחשבתנו את המקום המכובד להם הם ראויים. כלומר את המקום הראשון והראשי.

מטיבו של מקצוענו שכחנו בפה, בהבעה, בהסברת לשון, ואין לך מקצוע שבו נודעת לצורה שבה נאמרים דברים חשיבות לא פחותה מאשר לתכנם, צורה ותוכן ירדו כרוכים מן השמים לצרכי דין ומשפט. הצורה שבה ניתנים דברי חוק היא, למעשה,

דונידין מזכיר את הנטייה הרוחת בבתי המשפט של יושר לא לתת פסקי דין מסוג זה, ומוסיף (בעמוד 449):

... אני רואה, כי השופט סקרוטון מכנה נוהג זה של ה-Chancery Division כ"ארון הברית". יתכן שאני מסכן את עצמי, וגורלו יהיה כגורלו של עונה בגורן נכון (שמאל ב', פרק ו'); ובכל זאת אני אומר, כי לפי דעתי הנוהג הוא בלתי נכון... ויש לשנותה, ויפה שעה אחת קודם" (לפי תרגומו של הגשיא ד"ר זמורה בע"א 26/49, דיאבילה ג. סלונים, פסקים ד' 10, 15).

כידוע שלח עוונה את ידו אל ארון האלוהים ויאתו בו, ויכהו שם האלוהים... וימת שם". אני מסופק אם אפשר היה לבטא את רעיונו של הלורד דונידין במשל נאה מזה ובצורה קולעת יותר.

לדעתו המשפטית של הלורד דונידין באותו ענין התנגד הלורד Wrenbury, אך הוא נשאר במיעוט. וכיצד מביע הוא את הלך-רוחו כיחיד בין הרבים? הוא מציין בצער, כי אף אחד מארבעת השופטים של בית המשפט שלמטה, ואיש מחמשת הלורדים שישבו בערעור, חוץ ממנו, לא הונכו על העקרונות של בתי המשפט של יושר, ולפיכך הוא מרגיש באוירה זו כי קולו הוא "קול קורא במדבר" (שם, ע' 463: "A voice crying in the wilderness" לפי התרגום האנגלי והבלתי-מדויק של הפסוק בישעיהו מ' ג'), כלום אפשר היה להתאים לאותן מסיבות ביטוי הולם יותר. ומביע נאמנה יותר, את בדידותו של השופט היושב בין חבריו וחולק על דעתם? "קול קורא במדבר" — בלומר, אדם צועק ואין שומע לו. פסקי דיניהם של שופטים ודברי טיעונם של פרקליטים אנגלו סקסטים רבים מתובלים בביטוי לשון הלכותים מן התנ"ך, באמרי משל וברעיונות-מוסר הלכותיים מן התורה ומן הנביאים והכתובים.

אני בטוח שאין איש כאן באולם, על-כל-פנים מאלה העטופים גלימות, שלא שמע את שמו של הלסבורי, השופט האנגלי המהולל ומכנס החוקים המפורסם. בכנין הזה נישא שמו על שפתיים הרבה פעמים ביום, אך מעטים מאד מאתנו יודעים כמה חיבב האיש הזה את התנ"ך, ומה רבה היתה בקיאותו בספר הספרים. בהיותו פרקליט הופיע פעם במשפט דיבה נגד כמה מחבריו של איגוד צדקה דתי. הפרקליט מטעם הנתבעים דיבר בהתרגשות על המטרה הנעלה שהציבו לפנייהם הנתבעים, האדוקים בדתם, והביא קטע מן הברית החדשה המדבר בשבח האמונה הצרופה, שמשמעה "לבקר יתומים ואלמנות במצוקותיהם ולהשתמר מן שמץ דבר מן ערות הארץ" (אגרת יעקב א, כ"ז). כשהגיע תורו של הלסבורי להשיב, אמר: "חברי המלומד שכח פסוק אחד באותו פרק, האומר: 'ואם ידמה איש להיות עובד אלוהים ולא ישמור רסן לשונו, כי אם יתעה את לבבו — עבודתו הבל היא'" (שם כ"ז). היתה זו תשובה כהלכה ליריב אשר ביקש לטבול ושרץ בידו (ר') (The Law Times, Vol. 179, p. 426).

ואילו אצלנו? רבותי, בוגשה הכסה פני מדי שמעי את דברי תשובתם של כמה מן הפרקליטים המציעים עצמם כמועמדים להיות שופטים בישראל. אינני מפריז אף כמלוא-הנימה כשאני

רוחם ונשמתם, ולעולם אין אתה יכול לציין במדויק את קווי התחום שבין החוק הפנימי, המלים ומשמעותן, הלבוש והתוך. צא וראה כמה יגיעות יגע המחוקק עד שהוא מוציא מתחת ידו דבר מתוקן, ואף-על-פי-כן יש והוא שוגה בניסוח משפט אחר שאינו מהוגן, בביטוי שאינו לרוח הלשון, במלה שאינה במקומה, ובאים פרשנים לאחר מכן ותולים בדבר חיקוקו תלי תלים של הלכות, שלא שיערם מראש, ושלא עלו על דעתו מעולם. בין שבחיו הגדולים של השופט קרדוון מונים את כשרון התבעה שלו, את שליטתו בלי-מצרים באוצר המלים האנגלי. פסקי הדין שיצאו טעטו הם גם פרקיי-ספרות נפלאים ביותר.

ואנו בדורנו זכות גדולה נתגלגלה לידינו לראות בתחייאת הלשון העברית כשפת דיבור חיה כפי שופטים ופרקליטים בבתי המשפט ובבתי הדין, וכשפת מחוקקים בבית היוצר של חוקים ודינים מקוריים. אין זה מענייני לדבר הפעם על חלקו הרב של המחוקק הישראלי בהתקנת לבוש לשוני נאה לדברי החוק וה-משפט היוצאים מתחת ידי. די לקרוא את החוקים והתקנות המתפרסמים חדשים לבקרים, וביחוד את חוקי המנדט הניתנים בנוסח חדש, כדי להיווכח שהמחוקק — ביתר דיוק: נסח החוקים — אינו חוסך עמל מעצמו, צולל לנבכי האוצרות הע-תיקים של יצירתנו המשפטית הלאומית ודולה ממכמניהם לבושי-לשון הדורים, או מתקין מהם, או לפי מחכונתם, מחלצות עבריות נאות, אך כיצד מגצלים אנשי המקצוע, אלה אשר רוממות המשפט בגרונם, שעת-כושר זו שבאה לידם? אני חושש, שכאן רבה העוובה ושדה הלשון העלה חרולים. בהזדמנות חגיגית זו, כך נראה לי, מן הראוי להשמיע את הדברים באוזני פרקליטים צעירים העומדים בשער, אף אם מרים הם וקשים.

דיברתי לפני רגע על ספרי העיון והמחשבה שאנשי משפט מעולים מציעים למשפטנים לקרוא. ספרים אלה יקרים הם וחשובים, אך אין אני מהסס כלל לקבוע כי אנו, אנשי המשפט בארץ, חייבים להעמיד בראש הרשימה את "ספר-הספרים", את התנ"ך. אני אומר כך לא רק מפני שהתנ"ך הוא אחד ממקור-רותיה הראשיים של המחשבה האנושית בכל הזמנים ובכל המקומות וערכו המחנך גדול ורב, ולא רק משום שהוא נכס מנכסי היסוד של תרבותנו המשפטית הלאומית, ומן הדין שהק-ריאה והלימוד בו יהוו משום כך חלק עיקרי מחינוכנו המשפטי, לא פחות מאשר העיון והלימוד בספרי הפילוסופים והמחוקקים היוונים והרומים והאנגלו-סקסטים, אלא גם משום שהוא עשוי להורותנו כיצד לחשוב וכיצד להביע דברי הגיגנו בשפת אנוש, ומשום שמאוצרותיו הבלומים יש כידינו לדלות צורות-הבעה ברורות וניביל-לשון הולמים ביותר. אמנם אין אנו מצוים מפי המחוקק להעביר למשפט הארץ, דרך הסימן 46 לדבר-המלך-במועצה, או באמצעות כל צינור אחר, את דרכי הכיטוי ואת צורות הבעה ישמשותשים בהם משפטנים אנגלים ביצירותיהם ושופטים אנגלים בפסקי-דיניהם. אף-על-פי-כן מוטב שנעיף עין לעתים אל מעבר לים, ונלמד מן המתוקנים שבהם כיצד לעשות שימוש ביצירות רוח ובדברי לשון השאובים מספר-הספרים. במשפט Russian Commercial Industrial Bank v. British Bank for Foreign Trade Ltd. (1921) 2 A.C. 438 נדונה השאלה באיזו מסי-בות מותר לו לבית המשפט לתת פסקי-דין הצהרתי. הלורד

כי לא די להם לפרקליט עברי ולשופט עברי לדעת מה זה "מס קנייה" ו"צו-עשה", ומה עונש צפוי לו לאדם העובר על אחת מהוראות שבפקודת המלאכות והתעשיות. דברים אלה חשובים הם ביותר ואין אני מזלזל בהם כלל. פרקליט בור בעניני משפט עושה מלאכתו רמייה. אך מי שאינו יודע ולא שומע מעולם על התטא הקדמוני, אבי אבות כל החטאים והעוונות והפשעים שבעולם, אינו יכול להיחשב לאדם משכיל, על-כל-פנים לא לפרקליט יהודי משכיל, ועל החטא הקדמוני מסופר דוקא בספר "בראשית" ולא בהלסבורי ובקני או ברוסל וגלנויל ויליאמס ובשאר ספרים על עוונות חטאים.

הדבר מורה על צרות אופק ועל צמצום-מחשבה. אסור לו לעו"ד ולא כל שכן לעו"ד צעיר, להסגר בעולמם הצר של מאה העקרונות הראשונים של המגילה, הרחיבו את ידיעותכם אל מעבר לצרכיה המידיים של התביעה שבה עליכם להופיע בביה"מ ביום מחר. קנו בינה ודעת. קבעו עתים לתורה. היו קנאים ללשון העברית, לניב העברי, למונח המשפטי העברי; קנאה לשם בנייה, חפשו באוצרות ישראל היטב, והעליתם משם כל ביטוי נאה, כל צירוף-לשון מתאים. לא ימוש מפניכם ספר התנ"ך, זה האוצר היקר ביותר שהותיר לנו הגניוס היהודי, והגיתם בו יומם זילתה, אל תהיו מן הנחשלים והמפגרים. בשעה זו שאני יושב כאן ומדבר לפניכם מתקיים באלם אתר בעיר זו עצמה כינוס של לומדי-המקרא, חוקרים ומלומדים בעלי-שם, וסתם יהודים פשוטי-עם, נאספים בכינוסם השנתי לשמוע ולהשמיע דברי תורה. מאוים הוא לחקור את רוח התנ"ך, לעמוד על טעמו, להתבסס מריתו ולהפיץ את ידיעתו ברבים. כלום נאה לנו, לאנשי המשפט בארץ אבות, לעמוד מרחוק, להתייחס בולזל, או אפילו בשיוויון-נפש בלבד, לאוצרות תרבותנו?

הקשר שלנו אל המשפט האנגלי ואל שפת המשפט האנגלי הולך ורופף, אף כי הוא לא ייתקן לחלוטין עוד זמן רב. אך עדיין לא הצלחנו ליצור כלי משפט וכלי ביטוי חדשים אשר יקחו את מקומם של הישנים, כידוע לכם מתרוצצות במחוננו שתי חשפות שונות זו מזו וסותרות זו את זו. תאחת סוברת, כי יש לשמור על החוכן של הסימן 46 לדבר-המלך-במועצה ולקיים במלואה את הזיקה למשפט האנגלי, לפי הדעה השניה, צרתה של הדעה הקודמת. יש להריק לחלוטין את הסימן 46 מתכנו, ולמלאו תוכן חדש — ביתר דיוק; תוכן חדש שהוא ישן-נושן — היינו, להורים למשפט הממלכתי את כל היצירה המשפטית המקורית של עם ישראל, את המשפט העברי. אינני יודע אם כשרה השעה לכך, ואם אמנם זוהי הדרך להתחדשות פני המשפט במדינה. אך יש גם שכי-זהב; להדגיש ביתר תוקף וביתר עוז מאשר עד היום את הסיפא לסימן 46, לאור ההוראות הכלולות בסעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט. לפני קום המדינה לא היו חיינו בארץ מגובשים ומסודרים מבחינה ממלכתית. חנאיי המקום" לא חייבנו משום כך לתת את הדעת על צרכיו החיוניים של עם חפשי העומד על רגליו שלו ומבקש להיות את עברו הרחוק. באה המדינה ונתנה משמעות חדשה לביטויים "תנאיי ישראל ותנאיי-תושביה" האמורים בסימן 46. משמעות מורחבת זו גלומה גם בביטוי "ובשינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה ורשויותיה" שבסעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט. התנאים החדשים שנוצרו, והשינויים הנובעים מתוך הקמת המדינה,

מספר לכם, שחלק גדול מבין אלה משיב, כי אין הוא זוכר את שם הספר העברי אשר קרא במשך עשר השנים האחרונות. פירוש הדבר, שחלק זה לא קרא כל ספר עברי מחוץ לתחומי המקצוע בתקופת רבת-שנים והרת גורלות שלאחר תקומת המדינה. אחרים העידו על עצמם, כי לא קראו מעולם ספר שנכתב לפני זמנו של ביאליק, אחרים לא יכלו לקרוא אף בשם אחד מספרי הנביאים האחרונים; ואחד מהם, פרקליט שיצא לו מוניטין כבעל מקצוע מובשר וכאדם הגון, השיב בגילוי-לב, כי בחומש "בראשית" אין הוא מתמצא. אוי לאזנים שכך שומעות. לא חלילה, ב"ד החזקה", ב"מורה נבוכים", ב"כוריי", ואף לא בספרים החיצוניים או במגילות הגנוזות, כי אם בסיפורי התורה, בכריאת העולם, במעשי האבות וביציאת מצרים אין הוא מוצא את דרכו. את המיתולוגיה היוונית ודאי יודע הוא, כי על כן אדם משכיל הוא. אך מסיפורי התורה פטור הוא.

הדבר היה בשעה שבעולמנו הקטן התוכחו בחום ובהתלהבות בבעיה: מה קורא הנוער שלנו? חשבתי אז בלבי: הנוער? ומה קורא המבוגר, איש המקצוע המשכיל, פרקליט עברי בארץ אבות, אשר כוחו בפיו והמלה העברית היא מכלי-מלאכתו? התודעה היהודית טרם קנתה שביחה, כנראה, בלבם של הללו, והרי הם הטובים והמשובחים שבאנשי המקצוע, שכן רואים הם עצמם ראיים לשבת על כס-המשפט. מובטחני בהם, שהם יודעים להגיש תביעת פינוי, להתגונן בפרוצדורה דחופה ורגילה. להשיג צו-על-תנאי ופקודת מאסר נגד חייבים שמסרבים לשלם את המגיע מהם. ועל כך נאות להם תהילה, אך האם זהו כל האידיאל אליו שואפים אנו? הווי המטרה הסופית אליה אנו חותרים? הנאמר די בכף של מג'לה ובר' אמות של פרוצדורה? לאן פנינו מועדות ומי ילד לנו את כל אלה? אם נמשיך בדרך זאת, אם תסתפקו גם אחם, פרקליטים צעירים, ביש המעט, כי אז אין עתידנו מזהיר ביותר. אז יתמלאו שורות המקצוע ואולמות בתי-המשפט בורות ועם-תארוצות כמים לים מכסים, ועיינינו ראות וכלות.

ומה היה הצידוק לתופעות המעציבות שהוכרתי? תוסר פנאי. "העבודה אוכלת אותנו בכל פה ואין אפשרות לקרוא ספר עברי, לעיין בתנ"ך". זו היתה תשובתם של אותם מועמדים לשפיטה. מצד אחד יכולה תשובה זו לשמש לכם עידוד ונחם: היא מעידה כי העבודה מרובה והפרנסה מצויה, אך חלילה לכם לשקוע במ"ט שערי חמריות ולשכוח את הייעוד שלכם, את הייעוד של כל איש משפט בארץ; להעמיד על תלו את בני המשפט העברי ולהחיות את הניב העברי המקורי בפני יודעי דת ודין. מובטחני באותם מועמדים-לשופטים שהם יודעים כי "אין די בכך שהצדק ייעשה; יש צורך כי גם ייראה שנעשה צדק". הם משתמשים חוזר והשתמש. במימרה זו לא רק בתרגום-לשון כי אם גם בנוסחו המקורי: "Justice must not only be done; it must also appear to be done".

אך מה בצע בכל אלה אם הם אינם יודעים את הביטוי הפילוסופי הנאה יותר והעמוק יותר: "השופט כל הארץ לא יעשה משפט" וביטוי זה מצוי דוקא בספר "בראשית", שאותו מועמד-לשופט אינו מתמצא בו. אני אומר לכם בכל כובד ההכרה,

נבובה אם שופטים, מחוקקים ועורכי־דין לא יבינו את מהותו של החזון הנבואי של עם ישראל ולא יידעו אפילו באיזה ספר של „אסמכתאות” ותקדימים אפשר ללמוד אותו. ובשינויים אלה אני כולל גם את תחייתה השלמה של השפה העברית, של העלאת לשוננו מדרגת שפחה, שבה היתה נתונה בימי המנדט, לדרגת גבירה השולטת בביתה. שפה סדורה, רהוטה ושגורה ולא גמגום ופספוטי מלים ודיבורי־כלאיים.

אין פרושם רק המקת משרדי מיניסטרוניגים שניתן להם שם עברי. ושבראשם עומדים אנשים בני עמנו. שינויים אלה ותנאים אלה אין פירושם רק שקיים במדינה בית מחוקקים משלנו, תחת הנציב־העליון־במועצה, או שאנו בעצמנו רשאים להתוות את קווי מדיניות החוץ שלנו. שינויים אלה ותנאים חדשים אלה כוללים גם את ההכרזה החגיגית במגילת העצמאות, כי „מדינת ישראל... תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל”. דברים יפים אלה ייקפכו לפראזה